

RECENZE

**EL-ABBADI, Mostafa; FATHALLAH, Omnia Mounir (eds.).
What happened to the Ancient library of Alexandria?
Leiden; Boston : Brill, 2008. xx, 259 s. ISBN 978-90-04-16545-8.**

Po několika neúspěšných pokusech v rozmezí přibližně 3 let byla v roce 2002 slavnostně otevřena nová Alexandrijská knihovna. Tohoto aktu se účastnili kromě špiček politického spektra v Egyptě i zástupci zemí kolem Středozemního moře, představitelé mezinárodních organizací a státních i soukromých organizací z celého světa.

V úvodním projevu zmínil profesor Serageldin, nynější ředitel Alexandrijské knihovny jmenovaný do funkce v r. 2002, i otázku historie fungování a zkázy původní, „starověké“ knihovny. Diskuse na toto téma probíhá po staletí, otevření nové Alexandriiny pak vyvolalo její novou vlnu.

V roce 2008 vydalo nakladatelství Brill jako 3. svazek edice Library of the Written Word, který je zároveň 1. svazkem edice The Manuscript World, sborník z konference nazvaný dle alexandrijského projektu: „What happened to the Ancient library of Alexandria?“ s předmluvou Ismaila Serageldina.

Profesor Serageldin informuje čtenáře o cílech formulovaných v plánech výstavby moderního komplexu knihovny: stát se centrem zprostředkování vynikajících znalostí a místem setkávání pro vedení aktivního dialogu kultur celé planety. Objektem vědeckého bádání se zároveň stala i starověká Alexandrijská knihovna a celé historické období její existence. V Egyptě vznikl projekt nazvaný „Alexandria Project“, významní vědci specializující se na zmíněné období byli vyzváni, aby se ho zúčastnili.

Název této publikace zároveň naznačuje největší záhadu v historii Alexandrijské knihovny. Jak došlo k tomu, že tato knihovna zmizela z povrchu zemského? Renomovaní vědci se shodli na názoru, že stará Alexandrijská knihovna zanikla dávno před arabskou okupací v 7. století po Kr. Navzdory této shodě odborníků kladou laici stále znovu dotazy, zda tomu přece jen nebylo zcela jinak. Předkládaný sborník z konference konané 26.-28. září. 2004 by rád tyto pochybnosti vyvrátil.

Každý z účastníků diskuse se k problému postavil z jiného zorného úhlu pohledu. Americký specialista na období válčení Julia Césara v Alexandrii v r. 48 př. Kr. dr. W. J. Cherf došel k závěru, že v té době nazývaná Královská knihovna byla v každém případě v průběhu této války ohněm napadena a pokud ne zcela zničena, tak minimálně silně poškozena. Egyptan prof. M. A. El-Abbadi se ve svém bádání zaměřuje hlavně na tzv. Dceřinou knihovnu umístěnou v Serapeu. Díky využití metody analýzy textů došel k závěru, že útok na alexandrijské Serapeum - chrámový komplex uměle vytvořeného helénistického božstva Serapida postavený za vlády Ptolemaia III. v r. 391 – ukončil existenci chrámu a zároveň i Dceřiné knihovny, další z významných knihoven té doby.

Dva z příspěvateľů, profesoři Qassem (Egypt) a Lewis (USA), se zabývají pátráním po vzniku pověsti o zničení Alexandrijské knihovny Araby po okupaci v r. 641.

Důležitým momentem vyplývajícím ze závěrů několika příspěvků konference je odpověď na otázku, jak mohlo v městě Alexandrii dojít k zachování informací uložených na papýrech po velkých požárech, které v r. 48 př. Kr. zlikvidovaly Alexandrijskou knihovnu a v r. 391 po Kr. i Dceřinou knihovnu. Prof. Leroux je přesvědčen, že to bylo možné díky skutečnosti, že Alexandrie byla městem knih a čtenářů. Každá ze škol měla svoji

vlastní sbírku originálů i kopií svitků získaných před zničením Velké neboli Královské Alexandrijské knihovny, což je možné považovat za příklad interaktivní spolupráce institucionálních a školských knihoven. Díky této spolupráci, na které se podílely i klášterní knihovny, nedošlo po zničení Alexandrijské knihovny k přerušení akademického života města Alexandrie. Při konstatování těchto závěrů se polský vědec dr. Majcherek opírá o výsledky nejnovějších výzkumů v lokalitě Kom El-Dikka.

Fondy klášterních knihoven se zabývá prof. B. A. Pearson, který bádá nad obsahem gnostických i negnostických rukopisů nedávno objevených v Nag Hammadi, vytvořených patrně v jednom z křesťanských pachomiovských klášterů 4. století (Pachomius byl křesťanský mnich, který patrně jako první organizoval život mnichů v komunitě).

Konference probíhala ve 4 tematických sekcích:

- 1) Vývoj knihovnických institucí ve starém Egyptě (M. H. Megally a F. Haikal)
- 2) Alexandrijská knihovna za vlády Ptolemajovců a v Římském období (W. J. Cherf, J.-Y. Empereur, M. El-Abbadí a L. X. Polastron)
- 3) Intelektuální prostředí v Alexandrii za starověku (B. A. Pearson, M. Dzielska, D. Y. Dimitrov, G. Leroux a G. Majcherek)
- 4) Arabové a Alexandrijská knihovna (Q. A. Qassem a B. Lewis).

Sborník obsahuje kromě příspěvků účastníků konference i informace o autorech, seznam zkratk, rozsáhlou bibliografii, rejstřík a černobílé fotografie.

Jiřina Růžová
Český egyptologický ústav FF UK